

IN MEMORIAM

prof. dr. C.J. Lammers

20 april 1928 – 1 mei 2009

Vrij plotseling is op 1 mei j.l. Cor Lammers, emeritus hoogleraar organisatie-sociologie aan de Universiteit Leiden, lid van de KNAW en erelid van de NSVW, op 81-jarige leeftijd overleden. Tot zeer kort voor zijn overlijden is Lammers actief gebleven als socioloog. Nog in maart van dit jaar sprak hij, wellevend, innemend en licht ironisch als altijd, op het mede door hem georganiseerde symposium over Jacques van Doorn. Lammers' naam is in de Nederlandse sociologie onverbrekkelijk verbonden met die van zijn wapenbroeder Jacques van Doorn. In 1959 publiceerden zij *Moderne Sociologie*, een systematische inleiding in de sociologie die nadrukkelijk brak met de tot dan toe sterk verzuilde Nederlandse sociografie. Met *Moderne Sociologie* bereiden zij de weg voor de introductie van de professionele, vooral Amerikaanse sociologie, vertegenwoordigd door mensen als Paul Lazarsfeld en Robert King Merton. Van de laatste was Lammers in 1965 erepromotor aan de Rijksuniversiteit Leiden.

Cor Lammers promoveerde op een proefschrift over de socialisatie van officieren op het Koninklijk Instituut voor de Marine (1963), een studie gebaseerd op participerende waarneming gedurende Lammers' eigen opleiding aan het KIM. Daarvoor deed hij onder andere onderzoek naar de Watersnoodramp en de evacuatie van Zeeland, in de tijd dat hij als onderzoeker verbonden was aan het ISONEVO (het Instituut voor Sociaal Onderzoek van het Nederlandse Volk, de voorloper van het SISWO). Van 1963 tot 1993 was Lammers verbonden aan de Universiteit Leiden als hoogleraar organisatie-sociologie. Door de jaren heen heeft hij zich beziggehouden met een aantal onderwerpen die steeds terugkeerden in zijn werken: medezeggenschap en conflict in organisaties, ongelijkheid in organisaties, de vergelijkende sociologie van organisaties, bezettingen en overheersing. In 1983 publiceerde hij zijn monumentale *Organisaties vergelijkenderwijs*. In dit boek, waar generaties studenten mee zijn grootgebracht, zet hij de organisatiesociologie in haar volle reikwijdte en theoretische en empirische rijkdom neer. Van *Organisaties vergelijkenderwijs* zijn vele nieuwe en uitgebreide edities verschenen. In 2000 verscheen de laatste, achtste editie. In 1993 publiceerde Lammers *Organiseren*

van onderop en bovenaf en in 2005 nog *Vreemde overheersing. Bezetten en bezetting in sociologisch perspectief*. Hij was verder medeoprichter van de European Group for Organizational Studies en van de tijdschriften *Organization Studies* en de *Sociologische Gids*.

Cor Lammers was een oprecht socioloog. Hij bestudeerde organisaties als recalcitrante werktuigen, waarin mensen samenwerken maar ook tegenwerken. Het dubbelkarakter van organisaties vormde voor hem het wezen van de organisatiesociologie: organisaties, de infrastructuur van de moderne samenleving en haar doelgerichte systemen, maar ook belangengemeenschappen waarbinnen verschillende partijen bestaan. Samenwerken en tegenwerken, formele en informele organisatiestructuren, organiseren van boven af en van onderop maken tezamen de organisatie en bepalen tezamen ook de leefbaarheid van de organisatie. Leefbaarheid was naast beheersbaarheid voor Lammers een belangrijk criterium om organisaties te benaderen. In deze dubbelheid onderscheidt zijn werk zich ook van de organisatiekunde of bedrijfskunde, ten opzichte waarvan hij een sceptische positie innam. De ideale organisatie bestaat niet en iedere organisatiesocioloog dient doordrongen te zijn van de fundamentele spanning die bestaat tussen leefbaarheid en beheersbaarheid. Dit besef maakte Lammers tot een waarnemer met gevoel voor de ironie van het organiseren, maar ook met een scherp bewustzijn van de noodzaak van de menselijke maat in organisaties. Deze combinatie van de distantie van de waarnemer en de daadwerkelijke betrokkenheid bij en interesse in de mensen waaruit organisaties tenslotte bestaan typeert niet alleen zijn organisatiesociologie, maar evenzeer de mens Cor Lammers.

Romke van der Veen